

Број/Број: 01,02,03/11-05-518/09
Сарајево/Sarajevo, 05. 02. 2010.

**ИЗВЈЕШТАЈ С ПРВОГ ДИЈЕЛА РЕДОВНОГ ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ
СКУПШТИНЕ САВЈЕТА ЕВРОПЕ, СТРАЗБУР,
ОД 25. ДО 29. ЈАНУАРА 2010.**

У Стразбуру је, од 25. до 29. јануара 2010. године, одржан први дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе на којем је учествовала Делегација Парламентарне скупштине БиХ у којој су били: Бакир Изетбеговић, председавајући, Младен Иванић, Азра Хаџиахметовић, Милица Марковић, Алма Чоло, чланови, Едина Хрњић, секретар Делегације, и Амила Жујо, преводилац.

На почетку засједања чланови Парламентарне скупштине Савјета Европе изабрали су за новог председника г. **Мевлута Чавушоглу (Mevlüt Çavuşoğlu)** из Турске. Чавушоглу је 25. председник Скупштине и први Турчин на тој позицији од пријема Турске у Савјет Европе 1949. године. Изабран је на једногодишњи мандат који се може једном обновити. У свом првом обраћању Скупштини у својству председника, г. Чавушоглу је рекао како долази из земље која представља мост између два континента, те да је његова жеља да политичко разумијевање доведе на виши ниво како би представљало мост између народа Европе. Нагласио је да је један од главних изазова с којима се друштва суочавају повећање нетолеранције и дискриминације, те говорио о потреби истребљења расизма, ксенофобије, антисемитизма, исламофобије и сличних фобија које воде у дискриминацију и нетолеранцију. Осврнуо се на ступање на снагу Уговора из Лисабона који ће отворити нове могућности сарадње између Савјета Европе и Европске уније, а прије свега омогућити приступање Европске уније Европској конвенцији о људским правима. Позвао је Парламентарну скупштину Савјета Европе да тежи постизању европског идеала који ће омогућити свима да живе у достојанству и безбједности, и у том је смислу подвукао и значај борбе против тероризма. На крају је изразио своје одређење за ширење принципа Савјета Европе по цијелом европском континенту. *Мевлут Чавушоглу рођен је у Алањи 5. фебруара 1968. године, политичар је и економиста, један од чланова оснивача Странке правде и развоја у Турској. У ПССЕ је био потпредседник Скупштине, потпредседник Европске демократске групе, председавајући Комитета за миграције, избјеглице и популацију, те коизвјестилац Мониторинг комитета ПССЕ за надгледање поштовања обавеза БиХ према Савјету Европе.*

Првог дана засједања, Скупштини се у својству председавајуће Комитета министара СЕ обратила гђа **Мишелин Калми-Реј (Micheline Calmy-Rey)**, министар иностраних послова Швајцарске. Министар Калми-Реј најприје је презентovala приоритете швајцарског председавања Савјетом Европе: заштита људских права, јачање демократских институција и унапређење транспарентности и ефикасности Савјета Европе. У вези с првим приоритетом, посебно је истакла питање будућности Европског суда за људска права, и у том је смислу поздравила ратификовање Протокола 14. на Европску конвенцију о људским правима у руској Думи, што ће омогућити боље и брже функционисање Суда. Са ступањем на снагу Уговора из

Лисабона, овај протокол, према оцјени г. Калми-Реј, отвара врата за приступање Европске уније Европској конвенцији о људским правима, што је и председник Европске комисије, г. Баросо, означио једним од приоритета Уније. Ипак, мјере из Протокола 14 нису довољне како би се ријешио огроман број случајева који се налазе на чекању у Суду, те ће бити потребно пронаћи дугорочно рјешење за несметано функционисање Суда. **У свом говору, поменула је и акциони план који је усвојио Комитет министара СЕ с циљем подршке општим изборима у Босни и Херцеговини. У том контексту, гђа Калми-Реј је посебно важним оцијенила усклађивање Устава и Изборног закона БиХ с Европском конвенцијом о људским правима, посебно након недавно донесене пресуде Европског суда за људска права. Информисала је парламентарце да је Комитет министара СЕ позвао власти у БиХ да у рјешавању овог питања затраже помоћ Венецијанске комисије.** На крају се осврнула и на референдумску одлуку у Швајцарској којом се забрањује изградња минарета и која је вјероватно израз страха и узнемирености због предодби о екстремистима. Изразила је увјерење да се они који су гласали против изградње минарета нису окренули против муслиманске заједнице у Швајцарској, те је нагласила да су муслимани у Швајцарској добро интегрисани у швајцарско друштво које је карактеристично по културној и религијској разноврсности. Ипак, изразила је и забринутост резултатима референдума јер они стварају одређену дискриминацију религијске заједнице. Ако се пред Судом за људска права покрене спор у вези с новим одредбама швајцарског устава, Швајцарска ће морати провести одлуку као и свака земља која поштује ауторитет Суда.

Први пут у својству генералног секретара Савјета Европе, Скупштини се обратио и г. Торбјорн Јагланд (**Thorbjørn Jagland**). У свом говору проблематизирао је питање значаја Савјета Европе и његове перцепције. Надаље је говорио о потреби реформе Савјета Европе чији су циљеви: ревитализирање Савјета Европе као политичког тијела, концентрисање рада на мањи број пројеката одабраних према највишим стандардима и развој флексибилне организације која је уједно и видљивија и значајнија за грађане Европе. За остваривање тих реформских циљева Јагланд је навео три основна стуба: 1. боље управљање организацијом, што се, прије свега, везује за односе између два статутарна органа – Комитета министара и Парламентарне скупштине, те за боље функционисање Секретаријата, 2. оперативни стуб који подразумева фокусирање на области дјеловања у којима СЕ има компаративне предности, односно да чини оно што други не могу; у том смислу потребно је фокусирати се на дјелотворност умјесто на број пројеката и програма, 3. структура СЕ – односи се на структурирање Секретаријата СЕ како би постигао политичке циљеве СЕ, олакшао сарадњу и био што економичнији; 4. четврти стуб односи се на Европску конвенцију о људским правима као основе цијеле организације. „Желимо изградити европску кућу која ће отворити своје прозоре свијету. Свијет се суочава с новим, глобалним изазовима и стога морамо ући у нову фазу интернационализма. Европа мора играти одлучујућу улогу у том процесу, као што то мора и Савјет Европе. Стога, да бисмо постигли тај циљ, морамо обновити наше институције и начин размишљања.“

Дебата о функционисању демократских институција у Босни и Херцеговини

Другог дана засједања одржана је **дебата о функционисању демократских институција у Босни и Херцеговини.** Увод у дебату направио је извјестилац Мониторинг комитета ПССЕ за БиХ Кимо Саси, презентујући сажетак извјештаја који је припремио заједно са г. Мевлутом Чавушоглуом. Навео је да је након неуспјеха априлског пакета уставних промјена у 2006. години БиХ направила врло мали напредак. Осврнуо се и на прудски и бутмирски процес након којих такође нису постигнути резултати, те на пресуду Европског суда за људска права у случају Сејдић и Финци против БиХ, којом је утврђено да Устав БиХ крши Европску конвенцију о људским правима. С тим у вези, г. Саси је изјавио да је неопходно измијенити Устав барем по овом питању, како би избори у октобру 2010. били спроведени у складу са основним вриједностима ПССЕ и Конвенцијом о људским правима. Оцијенио је да би за БиХ било катастрофално ако и наредни избори буду спроведени уз кршење Конвенције. Сугерисао

је да БиХ започне процес уз међународне консултације и укљученост свих страна које су повезане са Босном и Херцеговином у посљедњих 15 година, укључујући и сусједне земље, а све с циљем промјене Устава како би испунила критеријуме људских права. Према мишљењу г. Сасија, потребно је убрзати тај процес, те би због законских рокова договор морао бити постигнут до априла или најкасније маја ове године. Осврнуо се и на оспоравање овлашћења високог представника од Републике Српске, те оцијенио да најава референдума у РС-у у вези с овлашћењима високог представника неће ићи у прилог напретку у БиХ. Излагање је закључио напомињући да је неопходно да дође до промјене Устава БиХ, јер без стварне промјене, БиХ ће бити земља која се развија најспорије на западном Балкану.

У дебати су учествовали: Матајас Ерси (Мађарска), Гроф од Дандија (Уједињено Краљевство), Егидијус Варекис (Литванија), лорд Андерсон (Уједињено Краљевство), Озлем Турконе (Турска), Џон Остин (Уједињено Краљевство), Бакир Изетбеговић, Милица Марковић, Азра Хаџиахметовић и Младен Иванић.

Матајас Ерси (Мађарска): Потребан је потпуно нов приступ Европе према Босни и Херцеговини, а његова суштина је у томе да Европа мора престати говорити људима у БиХ како њихов устав треба да изгледа. Потребно је почети нови процес за који ће одговорност имати три заједнице и њихови политички лидери. Европа никад није била добра у спречавању конфликта. Одувијек је позната по одговарању на конфликте. Стога је вријеме за нови приступ како се не би десило да за неколико година кажемо како жалимо што нисмо спријечили конфликт умјесто да кажемо како смо поносни јер смо препознали изазов и на вријеме одговорили на њега.

Гроф оф Дандија (Уједињено Краљевство): Одлуке високог представника су обавезујуће и треба их прихватити и провести, а не оспоравати; потребно је снажно подржати бутмирски процес, радити на унапређењу правосудног система, посебно у погледу процесуирања ратних злочина; европске аспирације могу бити покретач напретка.

Егидијус Варекис (Литванија): Босна и Херцеговина је још увијек на листи слабих и нестабилних држава. Рат који се десио у БиХ био је страхан и можемо рећи да је то био рат погрешне перцепције историје. Рат је стао, а тренутна ситуација је заснована на погрешној перцепцији мира. Немогуће је остварити успјешну државу ако грађани не промијене став према њој. Многи људи у БиХ не воле своју државу, а некада је чак и мрзе. Како направити Босну и Херцеговину сретном земљом? Одговор: слиједити оно што је наведено у Извјештају, слиједити савјете Венецијанске комисије и сјетити се 1984. године, када је Сарајево угостило Зимске олимпијске игре, и Вучка који је симболизовао братство људи.

Лорд Андерсон: Док се све друге земље Западног Балкана крећу ка Европској унији, Босна и Херцеговина заостаје. Морамо инсистирати на признавању принципа територијалног интегритета, а свим политичарима, поготово онима из Републике Српске, ставити јасно до знања да неће бити позитивних помака ка ЕУ без озбиљног унапређења Устава и другачијег става. По овом питању потребно је извршити притисак и на сусједе – Хрватску, Црну Гору и Србију. Не можемо имати неуспјелу државу у Европи.

Бакир Изетбеговић: „Захваљујем се корепортерима на још једном свеобухватном извјештају о функционисању демократских институција у Босни и Херцеговини. Извјештај је заиста добар, али политичка ситуација која треба да омогући напредак у функционисању демократских институција очигледно није добра. Неколико покушаја да се постигне реформа Устава и функционалнија држава пропали су.

Босна и Херцеговина озбиљно заостаје на свом путу ка евроатлантским интеграцијама; њени грађани, једини у окружењу, нису добили безвизни режим са почетком 2010. године; НАТО је одбио да Босну и Херцеговину уведе у нову рунду преговора за ниво *Membership Action Plan*.

У Парламентарној скупштини БиХ одбачена је Ревидирана стратегија повратка; одбијена је и одлука о продужењу мандата страним судијама и тужиоцима у Суду БиХ, тако да је високи представник био присиљен да такву одлуку наметне; одбијен је и низ реформских закона које смо били дужни усвојити у складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању с Европском унијом; у рушењу закона и одлука коришћен је познати механизам ентитетског гласања од посланика из ентитета Република Српска. На овај начин одбијено је 49 закона, од тога 13 са листе приоритета Споразума о стабилизацији и придруживању чији је предлагач био Савјет министара БиХ.

Генерално, као што то можете прочитати у овом извјештају, политичари на највишем нивоу у Републици Српској ушли су у фазу интензивног подривања државних институција и сукобљавања с ауторитетом високог представника. Најновија пријетња јесте организовање референдума у Републици Српској, планираног за прољеће. Ружан *deja vi* за нас који се сјећамо времена окупљања маса, референдума, контрареферендума, „дешавања народа“, како је то звао Слободан Милошевић. СДС, странка коју је организовао Радован Караџић, тражи отцјељење Републике Српске од Босне и Херцеговине. Караџић је у Хашком затвору, али неодговорно дјеловање могло би да ослободи авет његовог пројекта. Та авет донијела је патње и масовна гажења људских права какве Европа није видјела од завршетка Другог свјетског рата. Савјет Европе, или савјест Европе, како волимо рећи, има посебну обавезу да се оживљавању овог пројекта супротстави. Морамо доказати да на тлу Европе, у 21. вијеку, могу коегзистирати различите нације, вјере, групе с различитим погледима на свијет, без доминације и наметања. Доказати да се насиљем не могу остварити политички циљеви, да нико не може починити геноцид, истјерати половину становништва из домова, организовати концлогоре и масовна силовања, и рачунати на замор и заборав међународне заједнице како би у миру довршио посао који је почео ратом.

Босна и Херцеговина је стотинама година функционисала као природна мјешавина народа и вјера, и она мора послужити као примјер поновног успостављања коегзистенције и једнакости међу људима. Босна и Херцеговина није интерес само њених патриота, она је тест, преседан, парадигма за Европу и цивилизовани свијет. Подржавам овај извјештај у свим његовим тачкама, укључујући параграф 83. Извјештаја у којем се предлаже одржавање мултилатералне конференције о Босни и Херцеговини у којој би учествовали сви кључни локални и међународни представници, уз снажно ангажовање Савјета Европе. Сваки разговор је добродошао, мада је Босни и Херцеговини, прије свега, потребно провођење договора и уговора којима су резултирале раније конференције – посебно никад проведени дијелови Дејтонског мировног уговора.“

Милица Марковић: „Дозволите ми да изразим своја запажања у вези са извјештајем о поштовању обавеза и ангажмана БиХ које су припремили господа Мевлут Чавашоглу и Кимо Саси. Ово је четврти извјештај откако је БиХ постала земља под мониторингом Савјета Европе. У извјештају који је данас предмет наше расправе можемо посматрати три главне ствари: 1. Евидентно је, према извјестиоцима, да и након 14 година од потписивања Дејтонског мировног споразума нема напретка у испуњавању обавеза и ангажмана Босне и Херцеговине. За тај проблем требало је да коизвјестиоци нађу кривце; 2. Главни проблем сада у БиХ је проблем у вези с реформом Устава; 3. Према проблемима у Босни и Херцеговини дати су предлози за мјере нових рјешења.

Кренимо редом:

1. На више мјеста у извјештају као и у Предлогу резолуције за све проблеме, а нарочито за неуспјех реформи у БиХ, извјестиоци окривљују само Републику Српску, и то није случај само у овом извјештају. То је био случај и у претходним извјештајима. По мом мишљењу, извјестиоци нису третирали проблеме на објективан начин, него на начин 'гурнути проблеме под тепих'. Како? Тако што нису узели у обзир све три стране које фигурирају у БиХ: Република Српска, Федерација БиХ и Канцеларија високог

представника који чине политичку сцену у БиХ. У извјештају, Република Српска крива је за ситуацију у држави, Федерација је амнестирана, а високи представник је глорификован и подржан. Гдје је ту објективна одговорност и непристрасност? Оно што је савршено јасно јесте да је крајње вријеме да БиХ почне да хода самостално, без протектората и да постане самостална и суверена држава. Ниједна држава која је приступила Европској унији није то урадила под врховном влашћу високог представника. Дакле, БиХ је потребно да се канцеларија високог представника трансформише у Канцеларију специјалног представника ЕУ. То је модел, по мом мишљењу, демократског напретка у БиХ. Све остало је губљење времена.

2. Уставна реформа: ову реформу извјестиоци сматрају главном за излазак БиХ из ћорсокака у којем се нашао. Ја се слажем с тим, али ко је тај ко треба да заврши уставну реформу и све остале реформе? Одговор је јасан: домаћи политичари на политичкој сцени БиХ. Дакле, БиХ може напредовати само уз ангажман домаћих политичара и зато, када је ријеч о уставној реформи, у овом тренутку сматрам да је могуће само повећати број посланика са 42 на 87 у Парламентарној скупштини као прву реформу Устава, и друга да се у Устав уврсте норме Европске конвенције о људским правима а које се односе на учешће у политичком процесу. То је све што је могуће у овом тренутку у вези са Уставом прије избора предвиђених за октобар 2010. године.
3. На крају, хтјела бих рећи да је предлог извјестилаца да се држи нова дебата или нова конференција, у правом смислу ријечи Дејтон 2, на којој би се тражила нова рјешења за БиХ, потпуно непотребан. БиХ је потребан ангажман и одговорност домаћих политичара. Демонтирање Дејтонског мировног споразума никада неће бити прихваћено у једном дијелу Босне и Херцеговине. А рјешење које никад неће моћи бити примијењено представља губљење времена. Бутмирски процес је прави примјер за то. Нова рјешења која ће бити донесена упркос вољи било кога у БиХ отвориће нову кризу у БиХ с огромним посљедицама. То би била моја запажања у вези са извјештајем. Моје примједбе на резолуцију изразићу амандманима које сам доставила и о којима очекујем да ћемо се изјаснити."

Озлем Турконе (Турска): Потребно је што прије отклонити разочарење настало изостављањем Босне и Херцеговине из либерализације визног режима с ЕУ и одгађањем приступања БиХ Акционом плану за чланство у НАТО-у. Још увијек нису испуњени услови за затварање ОХР-а, забринути смо због могућности ранијег затварања ове канцеларије, као и недостатком рјешења за надзирање Дејтонског споразума у периоду послје ОХР-а. Стога ово питање треба пажљиво размотрити уз консултације с неевропским актерима - Турском, Сједињеним Америчким Државама и Русијом. Неуспјех Босне и Херцеговине може се врло негативно одразити на цијели регион. Неопходни су међународни напори на очувању територијалног интегритета и међународнопризнатих граница БиХ.

Младен Иванић: "Извјештај о функционисању демократских институција у БиХ нигдје не даје одговор на питање зашто је све кренуло наопако након неуспјеха уставних промјена 2006. године. Тада је све стало, а потрага за заједничким разумијевањем није се наставила. Нико више није вјеровао оном другом. Једини сам члан опозиције у Делегацији БиХ, а како су други чланови из владајуће већине, они би се између себе морали договорити, а не тражити од вас или било које друге институције присуство у БиХ. У сљедећи извјештај треба укључити питање улоге међународне заједнице. Када ће бити вријеме за повлачење ОХР-а? Када ће домаћи политичари бити сматрани довољно зрелима да преузму одговорност за земљу? Да ли земљом треба да управљају бирократе или политичари? Имамо амбасадоре који праве законе, а нису квалификовани за то. Мали број бирократа покушава водити земљу, а то је посљедица присуства ОХР-а. У БиХ још увијек има око двије стотине људи које су смијенили високи представници. Пет-шест година касније, они још увијек не могу наћи запослење у било којој јавној институцији или се кандидовати на изборима. Штавише, не знамо јесу ли они починили нека недјела јер им још није суђено. Ко се брине за њихово право да нормално живе?"

Азра Хаџиахметовић: "Дозволите ми да на почетку поздравим данашњу расправу о БиХ и изразим наду да ће подстаћи многе на размишљање о рјешавању проблема везаних за моју земљу. Овај одличан извјештај, нажалост, не кореспондира с одличном стањем у БиХ. Али, као што знамо, за ружну слику у огледалу не треба кривити огледало. Због тога, честитам извјестиоцима – г. М. Чавушоглуу и г. К. Сасију на добро осликаним проблемима, објективној анализи и селекцији приоритета потребне акције. Да је уставна материја од посебне важности за БиХ, говори и оцјена сваког проблематичног подручја анализе у овом извјештају која говори да је БиХ мало напредовала и да одсуство уставних реформи негативно утиче на функционисање демократских институција и провођење реформи у другим областима. На такве констатације можемо наићи и у оцјенама стања у Бриселу, Вашингтону и др. И ми у БиХ свјесни смо овог проблема. Одатле и логично питање: зашто? Зашто се и након петнаест година од потписивања Дејтонског мировног споразума и огромног ангажмана међународне заједнице изричу овакве оцјене? Како то да више пута инициране расправе о уставним промјенама нису дале резултате? Зашто су у расправама ове врсте унутар БиХ најспорнија питања везана за области о којима су се раније изјашњавали и ова скупштина, Венецијанска комисија, Суд за људска права, Европска унија, Савјет за провођење мира, Амерички конгрес и друге институције? Како то да свако јачање аргумената у прилог неопходних промјена истовремено јача политичке тензије и антидејтонску реторику, отварајући врата за политиканске маневре ентитета у којем су блокада, опструкција, подривање уставног поретка постали саставни дио нашег живота?"

Као што знате, уз снажан ангажман међународне заједнице, посебно САД-а, 1995. године потписан је Дејтонски мировни споразум, који садржи неколико анекса исте специфичне тежине – нпр. Анекс IV који се односи на Устав, Анекс VII који регулише повратак избјеглица и расељених, Анекс X који се односи на улогу међународне заједнице, посебно ОХР-а. Данас, петнаест година послје, носимо се са проблемима непровођења Анекса VII. Како наглашава и овај извјештај, 120.000 расељених лица у БиХ чека на повратак. Уз то, имамо и ентитетски вето на Стратегију за повратак и потпуно одсуство заједничког интереса да се овај проблем ријеша, одакле и проблеми везани за попис становништва, како и извјештај наводи. Да се расправа о уставним промјенама мора смјестити у глобални контекст испуњавања циљева Дејтонског мировног споразума говори и ситуација коју имамо као резултат непровођења овог анекса. Подсећам, дејтонска уставна структура предвиђа да се БиХ састоји од два мултиетничка ентитета. Нажалост, опструкције повратка избјеглица створиле су готово моноетничку слику ентитета РС, што је отворило низ других проблема. Тако је начин доношења одлука претворио ентитетско гласање у етничко, повећавајући неједнакости у БиХ. Етнички монопол у РС-у, појачан и политичким монополом једне странке, резултирао је монополским понашањем у БиХ. Функционисање државних институција, реформе, европски пут, улога међународне заједнице, као нпр. страних судија и тужилаца, ОХР-а, дозирани су вољом РС-а. У оваквој ситуацији апели локалним политичарима да сами промијене уставну структуру изгледају као позиви на *status quo*. Ово тим више што се и свако јачање државних институција од РС-а тумачи унитаризмом, централизацијом и слично. Пажљиви аналитичар овог извјештаја пронаћи ће многе аргументе у прилог оваквим констатацијама.

Дозволите ми да на крају посебно подвучем потребу новог приступа и нових уставних рјешења, на које позива и овај извјештај. Амбијент у којем живимо дио је међународног ангажмана на мировном споразуму. Стога је илузија очекивати да ми сами можемо изаћи из ових проблема. Потребан је озбиљан и хитан ангажман међународних институција, партнера и пријатељских земаља. Ми у БиХ не очекујемо ништа више од нормалног животног амбијента и ништа мање од уобичајених стандарда на које се и ви позивате."

Џон Остин (Уједињено Краљевство): „Када сам 2008. године посјетио Босну и Херцеговину, био сам потпуно збуњен међуетничким начином доношења одлука, ветом и чињеницом да је свега било по троје, гдје год да смо ишли. То је у потпуности дисфункционална држава. Слажем се са г. Иванићем о потреби да домаћи политичари доносе одлуке, БиХ се не може заувјек ослањати на неког да донесе одлуке за њу. Ипак, у питању је избор момента. Г. Додик

говорио је о Педију Ешдауну као о императору с империјалним моћима. Када је послје њега дошао Шварц-Шилинг, дошло је до смањења империјалног приступа, али није било напретка. Г. Лајчак имао је тежак посао да ствари врати на колосијек када је ступио на дужност. Кључне реформе морају бити постигнуте у области правосудног система и процесуирања ратних злочина, те у рјешавању питања интерно расељених лица и то су приоритети на које СЕ треба да обрати пажњу. Вјерујем да г. Додик још увијек жарко жели суверену и независну Републику Српску и сматрам да покретачка снага у БиХ могу бити аспирације ка евроатлантским интеграцијама.“

На листи пријављених говорника за дебату о Босни и Херцеговини били су и гђа Алма Чоло, гђа Лавтижар-Библер (Словенија), гђа Унал (Турска), г. Меикар (Естонија), гђа Ферић-Вац (Хрватска), г. Текелиоглу (Турска), гђа Цапарин (Хрватска), али је због временске ограничености листа говорника прекинута након обраћања г. Остина. Амандмане на предложени текст резолуције поднијели су г. Дик Марти, у име Мониторинг комитета, и гђа Милица Марковић. Амандмани Дика Мартија односили су се на ажурирање нацрта резолуције у складу с најновијим догађајима, док је гђа Марковић уложила два амандмана – један који се односи на брисање члана о покретању шире дискусије о изазовима с којима је Босна и Херцеговина суочена и начинима на који би се они могли ријешити, уз учешће главних домаћих и међународних актера, укључујући и чланове Савјета за провођење мира, а посебно институције Европске уније и сусједи Босне и Херцеговине. Овај амандман Скупштина није прихватила. Други амандман односио се на формулацију у члану 7. нацрта резолуције којим Скупштина осуђује изјаве и дјеловања политичких званичника с највишег нивоа власти у Републици Српској којима се подривају државне институције и оспорава ауторитет и овлашћења високог представника. У договору са извјестиоцем, овај амандман је модификован, те је прихваћена формулација којом Скупштина изражава забринутост због изјава и дјеловања највиших политичких званичника у РС-у.

Након усвајања Резолуције о функционисању демократских институција у БиХ, одржан је састанак чланова Делегације са извјестиоцем г. Кимом Сасијем. Том приликом размијењена су мишљења о могућности измјене Устава БиХ с циљем његовог усклађивања са Европском конвенцијом о људским правима, те могућност организовања неке врсте конференције о изазовима с којима се БиХ суочава. С тим у вези, г. Саси тражио је мишљење од чланова Делегације о начинима на који би се Савјет могао укључити да помогне Босни и Херцеговини, поготово имајући у виду кратке рокове за неопходне измјене како би се нови избори одржали уз поштовање Европске конвенције о људским правима. Када је у питању организовање конференције, међу већим бројем предлога, као најконструктивнији оцијењен је предлог неке заједничке иницијативе коју би покренули Савјет Европе и шпанско председавање Европском унијом.

Рјешавање имовинских питања избјеглица и интерно расељених лица

Расељавање милиона људи широм свијета представља кључни хуманитарни изазов, као и изазов за људска права. За избјеглице и расељена лица губитак дома и земље представља препреку трајним рјешењима и успостављању правде. Уништавање, окупација и конфискација напуштене имовине крше права расељених лица и компликују напоре за изградњу мира. У Резолуцији 1708 (2010) Парламентарна скупштина позива држав чланице да проведу "Pinheiro принципе" о поврату стамбене и друге имовине избјеглицама и расељеним лицима као и да омогуће реституцију за губитак приступа власништву, укључујући станарска права; да пруже адекватну компензацију за губитак власништва тамо гдје реституција није могућа те да компензација буде омогућена путем брзих, приступачних и ефикасних процедура.

У усвојеној Препоруци 1901 (2010), Парламентарна скупштина позива Комитет министара да инструира сва релевантна тијела Савјета Европе да проведу студију која би испитала европске

стандарде у вези с реституцијом имовине расељених лица у европским постконфликтним уређењима. Студија би требало да пружи основу за развој детаљних смјерница Комитета министара о начинима на које је могуће пружити ефикасне правне лијекове и надокнадити губитак права на имовину настао као последица конфликта. **Извјештај који је припремио извјештач Јорген Пулсен (Данска, АЛДЕ) бави се и Босном и Херцеговином, прави ретроспективу процеса повратка имовине од Дејтона до данас. Наводи се и да је недовољна реконструкција разрушених домова кључна препрека постизању трајног рјешења великог броја расељених лица. Ревидирана стратегија спровођења Анекса VII о којој се још увијек расправља требало би да се бави овим питањем.**

У овој дебати учествовао је и г. **Бакир Изетбеговић**: „*Моја земља, Босна и Херцеговина, на жалост, има огромно искуство с проблемом избјеглица и рјешавањем питања повратка њихове имовине. Повратак имовине, барем оне која није уништена, у великој мјери је ријешен, и то је омогућило значајан повратак људи. Али није омогућило и масовне тзв. мањинске повратке, а тиме и реинтеграцију мултиетничне, национално измијешане заједнице каква је некад била. За нормалан живот повратника није довољна кућа или стан, потребна је прије свега сигурност, затим запослење, школски програм који не ствара осјећај грађанина другог реда код дјете повратника.*

У члану 4. *Нацрта резолуције нуде се три прихватљиве солуције за реституцију протјераних лица – повратак на предратну адресу уз гарантовање безбједности и достојанства, локалну интеграцију у мјесту у којем се лице тренутно налази, и пресељење унутар или ван граница земље. Мислим да је на тлу Европе потребно учинити посебне напоре да би се постигла прва солуција – безбједан и достојанствен повратак на предратну адресу. Масиван повратак људи у домове из којих су истјерани обесхрабрио би неке будуће планове о насилном премјештању народа и промјенама границе. Таква порука је вриједна труда. У том смислу неопходно је вратити и сву имовину вјерских заједница, те поново изградити најмаркантније објекте који имају посебан психолошки и симболички значај за очување идентитета и културног наслеђа сваке поједине заједнице. Дизање из мртвих чувеног моста у Мостару била је најбоља порука и повратницима и рушиоцима. Мостару је потребна и обнова маркантне православне цркве како би Срби осјетили да је Мостар поново и њихов град. Слично је с Бошњацима из Бање Луке и Фоче који чекају на повратак прелијепих џамија Ферхадије и Алаџе. Ове џамије нису само дио босанске културне баштине, оне су биле објекти од посебног значаја за свјетску баштину под заштитом Унеска.*

Интеграција избјеглица у земљама које су им дале азил, повратак имовине коју ће затим продати испод цијене, некакве компензације... То јесу каква-таква рјешења, али то нису рјешења за Европу 21. вијека. Али повратак већине људи на њихове предратне адресе, обнова већине битних зграда које су својеврсни анкери за идентитет људи, то јесу. То је лекција за сигурнију будућност. Сваки напор, потрошено вријеме и новац у ту сврху исплатиће се свима.“

Поводом дебате о рјешавању имовинских питања избјеглица и интерно расељених лица, Скупштини се обратио и бивши високи представник у Босни и Херцеговини амбасадор **Волфганг Петрич**. Говорио је о искуству у вези с повратком имовине у БиХ у вријеме када је био високи представник. Подсјетио је да је у БиХ расељено више од половине становништва, како унутар земље тако и у европске и прекоокеанске земље, а око 40% предратних стамбених објеката је уништено (око 500.000 домова). Надаље је говорио о Дејтонском мировном споразуму који предвиђа да све избјеглице и интерно расељена лица имају право да се слободно врате својим домовима, те право на повратак имовине. Споменуо је и два значајна догађаја која су утицала на продубљавање проблема интерног расељавања – иселавање око 100.000 Срба из Сарајева и повратак великог броја избјеглица из западне Европе, од којих нису сви били у прилици да се врате својим предратним пребивалиштима. Амбасадор Петрич говорио је о дјеловању свог уреда како би се домаће законодавство ускладило с међународним хуманитарним правом, те о неопходности наметања амандмана на имовинске законе. Из

босанског искуства може се научити много и у том контексту. Петрич је посебно издвојио кључну улогу имовинских картона, потребу за локалном стамбеном администрацијом и одлучност у креирању недискриминирајућег окружења у локалним заједницама, што укључује здравствене услуге, школе и, наравно, могућности запослења.

Остале дебате јануарског дијела засједања:

Ситуација на Блиском истоку: Усвојена Резолуција 1700 (2010) о ситуацији на Блиском истоку.

Акција против трговине људима: промовисање Конвенције Савјета Европе: Усвојена Резолуција 1702 (2010) и Препорука 1895 (2010) о акцији против трговине људима.

Дискриминација на основу сексуалне оријентације и родног идентитета: Скупштина је одржала дебату о дискриминацији на основу сексуалне оријентације и родног идентитета, али и одлучила да Извјештај о овој теми због превеликог броја амандмана (80) врати Комитету за правне послове и људска права на разматрање.

Корупција у правосуђу: Усвојена Резолуција 1703 (2010) и Препорука 1896 (2010) о корупцији у правосуђу.

Слобода религије и друга људска права немуслиманских мањина у Турској и муслиманске мањине у Тракији: Усвојена Резолуција 1704 (2010).

Поштивање слободе медија: Усвојена Препорука 1897 (2010) о поштовању слободе медија.

Изборни прагови и друге карактеристике изборних система који утичу на заступљеност у националним парламентима у државама чланицама Савјета Европе: Усвојена Резолуција 1705 (2010) и Препорука 1898 (2010).

Повећање заступљености жена у политици путем изборних система: Усвојена Резолуција 1706 (2010) и Препорука 1899 (2010) о повећању заступљености жена у политици кроз изборне системе.

Притвор апликаната за азил и илегалних миграната у Европи: Усвојена Резолуција 1707 (2010) и Препорука 1900 (2010).

Функционисање демократских институција у Албанији: Усвојена Резолуција 1709 (2010) и Препорука 1902 (2010) о функционисању демократских институција у Албанији.

Петнаест година од Програма акције Међународне конференције за популацију и развој: Усвојена Препорука 1903 (2010).

У току овог засједања, Скупштини су се, осим раније наведених званичника, обратили и премијер Грчке **Георг А. Папандреу**, министар спољних послова Италије **Франко Фратини**, специјални представник ОЕБС-а за слободу медија **Миклос Хараџи**, замјеник министра спољних послова Израела **Даниел Ајалон**, те министар за јавне радове и стамбену политику Палестине **Мохамад Штајех**.

Извјештај припремила

Едина Хрњић, секретар Делегације

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ ДЕЛЕГАЦИЈЕ

Бакир Изетбеговић

Прилог: Резолуција 1701 (2010) и Препорука 1894 (2010) о функционисању демократских институција у БиХ

Достављено:

- колегијумима оба дома Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ
- члановима Делегације у Парламентарној скупштини Савјета Европе
- Колегијуму Секретаријата ПСБиХ
- Министарству иностраних послова БиХ